

ELŞAD MİRBƏŞİR OĞLU
*Bakı Dövlət Universitetinin müəllimi,
siyasi elmlər namizədi
e.m@bk.ru*

ERMƏNİSTAN-AZƏRBAYCAN, DAĞLIQ QARABAĞ MÜNAQİŞƏSİNİN TƏNZİMLƏNMƏSİ PROSESİNDƏ ATƏT-İN MİNSK QRUPUNUN FƏALİYYƏTİ

Açar sözlər: ATƏT-in Minsk Qrupu, münaqişə, münaqişə tənzimlənməsi, Dağlıq Qarabağ, vasitəçilik.

Ключевые слова: Минская Группа ОБСЕ, конфликт, урегулирование конфликта, Нагорный Карабах, посредничество.

Key words: Minsk group of OSCE, Regulation of the conflict, conflict, Nagorny Karabakh, mediation.

Beynəlxalq hüquq normalarına görə, milli azlıqlar öz müqəddəratını həll edə bilirlər. Lakin, bu müstəqillik formasında ola bilməz. Ermənilərin öz müqəddəratını təyin etmə hüququnu bəhanə etməsi ilə Dağlıq Qarabağın Ermənistanla birləşdirilməsi üçün atdığı bütün addımlar beynəlxalq hüquq normalarının kobudcasına pozulması deməkdir. 1989-cu ilin dekabrında ermənilər daha da irəli gedərək parlamentdə Dağlıq Qarabağın Ermənistanla birləşdirilməsi haqqında heç bir hüquqi əsası olmayan qərar qəbul etdilər. Bu isə aşkar şəkildə qonşu dövlətin ərazisinin bir hissəsinin ilhaq olunması demək idi. Hazırkı günümüzdə kimi qüvvədə olan bu qərar Ermənistanın Azərbaycana qarşı dövlət səviyyəsində ərazi iddiasında olmasının açıq sübutudur.[1, s.23]

Münaqişənin tənzimlənməsinə dair beynəlxalq proses ATƏT-in(ATƏM) Minsk qrupu çərçivəsində 1992-ci ilin fevral ayından başlamışdır. Birləşmiş Millətlər Təşkilatının təşəbbüsü ilə münaqişənin tənzimlənməsi prosesində vasitəçilik missiyası Avropada Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatına həvalə olunmuşdur. 1992-ci ilin mart ayının 23-24-də Helsinkidə keçirilən görüşdə münaqişə bölgəsində atəşi dərhal dayandırmaq və münaqişə edən tərəfləri ATƏT(ATƏM) çərçivəsində Dağlıq Qarabağa dair sülh konfransının tezliklə keçirilməsi üçün hər cür şərait yaratmağa çağırıdılar. ATƏT (ATƏM) martın 24-də Minsk qrupunu yaratdı. Minsk qrupuna 11 dövlət-Azərbaycan, Ermənistan, Almaniya, Türkiyə, İtaliya, Rusiya, ABŞ, Fransa, İsveç, Finlandiya və Çexoslovakiya(sonra Çexiya və Slovakiya) daxil oldular. ATƏT-in Minsk qrupuna Sülh konfransının hazırlanması və çağırılmasına dair mandat verilmişdir. Bu Konfrans "böhranın beynəlxalq prinsip və öhdəliklərə uyğun olaraq nizama salınması məqsədi ilə sülh danışıqlarının aparılması üçün daimi fəaliyyət göstərən foruma çevrilməli idi. Ermənistanın və mediator rolunda çıxış edən dövlətlərin qeyri-konstruktiv mövqeyi və həmçinin 1992-ci ilin mayında Şuşa və Laçının Ermənistan hərbi birləşmələri tərəfindən işğal edilməsi nəzərdə tutulan məqsədlərin reallaşmasını qeyri-mümkün etmişdir. [2, s.6]

Belə ilk danışıqlardan ən əhəmiyyətli və məhsuldarı kimi, ümummilli liderimiz H. Əliyevin davamlı, gərgin söyləri nəticəsində 12 may 1994 –cü ildə atəşkəs haqqında razılaşmanın əldə edilməsini qeyd etmək olar. Həmin dövrdən bu günə kimi bu razılaşma öz qüvvəsində qalmaqdadır. Ermənistanla Azərbaycan arasında atəşkəs rejimi haqda razılaşmanın imzalanması vasitəçilərin nisbətən fəallaşmasını şərtləndirə bilmişdir. Vasitəçilik missiyası həvalə olunmuş Minsk qrupu atəşkəs rejiminin saxlanılması və tərəflər arasında yenidən irimiqyaslı hərbi toqquşmaların baş verməməsi üçün söylərini artırıb. Hətta, Rusiya 1994-cü ilin yayında bufer zona yaradılması təklifi ilə çıxış etmişdir. Bundan başqa, ATƏT-də ayrıca 10 km.-lik bufer zonanın yaradılmasını, Türkiyə, Avstriya, Rusiya və Macarıstan hərbiçilərindən ibarət 2000 nəfərədək sülhməramlı qüvvənin ərazidə yerləşdirilməsini təklif etmişdir. Lakin, məlum olduğu kimi, yenə də Ermənistanın təcavüzkar siyasəti üzündən bütün təkliflər elə təklif olaraq qaldılar.

1994-cü ildə dekabrın 5-6-da Budapeştdə ATƏT üzvü olan ölkələrin dövlət və hökumət başçıların Zirvə toplantısı keçirildi. Bu Zirvə toplantısında ATƏT-in gələcək fəaliyyəti ilə bağlı məsələlərlə yanaşı, regional münaqişələr, o cümlədən Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münaqişəsi də müzakirə edildi. Budapeşt sammitinin əsas töhfəsi ondan ibarət oldu ki, ATƏT-in Minsk qrupunun idarə olunması prinsiplərinə yenidən baxıldı, həmsədrlik institutu formalaşdırıldı. [3]

Budapeşt sammitinin diqqət çəkən digər bir məqamı kimi, münaqişənin tənzimlənməsindən sonra əraziyə sülhməramlı qüvvələrin yerləşdirilməsi ilə bağlı səsləndirilən təklifləri qeyd etmək olar. Yəni, ATƏT tarixində ilk dəfə olaraq, münaqişə zonasında sülhyaratma əməliyyatlarını həyata keçirmək üçün beynəlxalq sülhməramlı qüvvələrin yaradılması və münaqişə bölgəsinə göndərilməsi qərara alındı. Düzdür, analoji təklif artıq əvvəlki görüşlərdə də irəli sürülmüşdür. Budapeşt sammitində məsələ ilə bağlı daha da irəli gedilərək, qeyd edilən təklifə dair qərar layihəsinin hazırlanması və konkret hazırlıq işlərinin həyata keçirilməsi üçün Yüksək Səviyyəli Planlaşdırma Qrupu yaradılmışdır.

Qeyd edək ki, Budapeşt sammitində ATƏT-in Minsk qrupunun səlahiyyətləri çərçivəsinə digər məsələlərin həlli daxil edilməmişdir. Yəni, Dağlıq Qarabağın statusu məsələsi Minsk qrupunun mandatına daxil edilməmişdir. [4, s.24]

Ümumi şəkildə Budapeşt sammitində münaqişəsinin sülh yolu ilə tənzimlənməsinə dair iki mərhələli danışıqlar strategiyası işlənib hazırlanmışdır.

1) Birinci mərhələ əldə edilmiş razılaşmanın şərtlərinə əməl edilməklə silahlı münaqişənin nəticələrinin aradan qaldırılmasını nəzərdə tuturdu. Həmin razılaşmanın şərtlərinə əsasən Azərbaycan Respublikasının işğal olunmuş əraziləri azad edilməli və qaçqınlar və məcburi köçkünlər öz doğma yurd –yuvalarına qayıtmalı idilər.

2) İkinci mərhələ isə tam sülh müqaviləsinin işlənib hazırlanmasını və qəbul edilməsini nəzərdə tuturdu.

1996-cı il dekabr ayının 2-3-də keçirilmiş Lissabon sammitində də Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsi dünyanın aparıcı ölkələri tərəfindən geniş müzakirə olunmuşdur. Hələ toplantıdan qabaq erməni tərəfinin öz məkrli mövqelərindən əl çəkməməsi və heç bir kompromisə getmək istəməməsi üzündən tərəflər arasındakı danışıqlar uğursuzluqla nəticələnmişdir. Lakin buna baxmayaraq, Avropanın 52 dövlətinin, ABŞ və Kanadanın, habelə müşahidəçi qismində 10 Asiya və Afrika dövlət başçıların iştirakı ilə keçirilmiş bu Zirvə toplantısında münaqişəsinin tənzimlənməsinin üç başlıca prinsipi işlənib hazırlanmışdır:

- Azərbaycan və Ermənistanın ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi;
- Dağlıq Qarabağa Azərbaycan Respublikası tərkibində yüksək özünüidarə statusunun verilməsi;
- Dağlıq Qarabağın, həmçinin orada yaşayan əhalinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi;

Münaqişənin tənzimlənməsinin bu prinsipləri 53 iştirakçı dövlət tərəfindən müdafiə olunsay da, Ermənistan qətnaməyə veto qoymuşdur. Bu səbəbdən sənəd tövsiyə xarakterli xüsusi bəyanat kimi qəbul edildi. Bu sənəd də münaqişənin tənzimlənməsi istiqamətində ciddi nəticələr əldə etməyə imkan verəcək gücdə olmadı.

Lissabon sammitində Minsk qrupu həmsədrlik institutunun formatında dəyişikliklərin edilməsi ilə bağlı razılıqda əldə edilmişdir. Buna uyğun olaraq, 1996-cı il dekabr ayının 30-da ATƏT-in fəaliyyətdə olan sədrinin qərarı ilə həmsədrlik institutunda Finlandiyanı Fransa əvəz etmişdir. Belə bir addımın atılması erməni işğalına məruz qalmış Azərbaycana münasibətdə olduqca ədalətsiz idi. ATƏT-in bu cür qərəzli mövqeyi artıq onun gələcək fəaliyyəti ilə bağlı müəyyən təsəvvürləri formalaşdırmışdır. Belə ki, Fransanın daim aşkar şəkildə Ermənistanı dəstəkləməsi sirr deyildi. Bu baxımdan Azərbaycan tərəfi bununla razılaşmayaraq öz etirazını bildirmişdir. Yalnız bundan sonra ABŞ üçüncü həmsədr təyin edildi.

Qısaca olaraq bu təkliflərə nəzər yetirək. Minsk qrupunun həmsədrlərinin “Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin aradan qaldırılmasına dair hərtərəfli saziş” adlandırdıqları birinci variant 1997-ci ilin iyul ayının 18-də tərəflərə təqdim edilmişdir. Bu təklif daha çox münaqişənin tənzimlənməsinin “paket variantı” kimi tanınmışdır. Mahiyyət etibarı ilə bu həll variantı bir paketdə birləşdirilən iki anlaşmadan ibarət idi. Belə ki, təklif edilirdi ki, iki əsas məsələni həll etmək üçün paralel danışıqlar

mexanizmi işlənilib hazırlansın. Yəni, işğal edilmiş ərazilərin azad edilməsi ilə Dağlıq Qarabağın özünü idarəetmə statusu eyni vaxtda müəyyənləşdirilməsi nəzərdə tutulurdu.

1997-ci ilin oktyabr ayında Avropa Şurasının Strasburqda keçirilən sammitində Azərbaycan və Ermənistan prezidentləri birgə bəyanatla çıxış etdilər. Minsk qrupunun həmsədrləri prezidentlərin bəyanatı əsasında yeni həll variantı üzərində işləməyə başladılar. Əvvəlcə erməni işğalı altında olan rayonların azad edilməsi, tərəflər arasında kommunikasiya kanallarının yaradılması ilə bağlı sənədin hazırlanması, sonra Dağlıq Qarabağın statusu məsələsinin müzakirəsinə başlanması nəzərdə tutulurdu. Buna uyğun olaraq, 1997-ci il dekabrın 2-də Minsk qrupunun həmsədrləri “mərhələli həll” variantını təklif etdilər. Bu tənzimləmə planına əsasən birinci mərhələdə aşağıdakı məsələlər müzakirə olunaraq həll edilməli idi:

1. bölgədə sülhün təmin edilməsi istiqamətində ATƏT-in fəaliyyətinin genişləndirilməsi;
2. münaqişə bölgəsində hərbi gərginliyin aradan qaldırılması;
3. Dağlıq Qarabağ ətrafındakı rayonların 5+1 prinsipinə uyğun (Ağdam, Fizuli, Zəngilan, Cəbrayıl, Qubadlı, sonra isə Kəlbəcər) azad edilməsi;
4. köçürülmüş əhalinin azad edilmiş ərazilərdə yerləşdirilməsi;
5. münaqişə bölgəsində əsas kommunikasiya xətlərinin bərpa edilməsi;

İkinci mərhələdə isə Laçın və Şuşa məsələləri müzakirə edilməli və Dağlıq Qarabağın status məsələsinə baxılmalı idi. Sənəddə həmçinin göstərilirdi ki, sonrakı mərhələdə Ermənistan silahlı qüvvələri münaqişə zonasını tərk etməli, Dağlıq Qarabağın qüvvələri isə ərazinin inzibati sərhədləri daxilinə çəkilməlidir. Yenə də qondarma “DQR-nın sabiq prezidenti” A. Qukasyan bu sənədə qəti şəkildə etirazını bildirmişdir. O, yenə də belə bir əsassız arqument irəli sürmüşdür: münaqişənin mərhələli həlli zamanı regionda hərbi-siyasi balans Azərbaycanın xeyrinə dəyişəcək, statusunun beynəlxalq-hüquqi təminatı olmadan Dağlıq Qarabağ real təhlükə qarşısında qalacaq. Bundan başqa o, Qarabağın münaqişə tərəfi kimi qəbul edilməsini və onun Azərbaycanla birbaşa danışıqlarının təşkil edilməsini tələb etmişdir. [5, s.41]

1998-ci il noyabrın 7-də Minsk qrupunun həmsədrləri tərəfindən münaqişənin tənzimlənməsinin “ümumi dövlət” modeli təklif edilmişdir. Bu tənzimləmə planına əsasən “DQR” keçmiş DQMV sərhədləri çərçivəsində “tam özünüidarə hüquqlu subyekt” olmalı idi. Bundan başqa həmin plana görə “DQR” ilə Azərbaycan rəhbərliyi arasında münasibət “yüksək dərəcəli nümayəndələr” vasitəsi ilə qurulmalı, Bakı və Xankəndində daimi nümayəndəliklər olmalı, “DQR” xüsusi maraqlar üçün məhdud sayda Yerevan və Moskvada nümayəndəliklər saxlaya bilər, Ermənistan və Rusiyadan daimi nümayəndələr qəbul edə bilər, qeyri-hücum xarakterli, müdafiə qüvvələri saxlaya bilər, həmçinin özünün gerbi, himni və bayrağına malik ola bilərdi. Göründüyü kimi, həmsədrlərin Azərbaycan tərəfinə münasibətdə tam ədalətsiz mövqeyini bir daha təsdiq edən belə təklif Dağlıq Qarabağın Azərbaycanla əlaqələrinin tam kəsilməsini şərtləndirmiş olardı. Bu planın reallaşdırılması Dağlıq Qarabağın itirilməsi demək idi. Buna görə də Azərbaycan qəti şəkildə belə bir tənzimləmə planını rədd etmişdir və yenə də ATƏT-in vasitəçiliyi ilə mərhələli həll planına üstünlük verdiyini bildirmişdir.

2004-cü ilin aprelində danışıqların “Praqa prosesi” deyilən mərhələsi başlandı. Bu prosesin bir sıra fərqli cəhətlərini qeyd etmək olar. Belə ki, Praqa prosesi Azərbaycan və Ermənistanın xarici işlər nazirlərinin mütəmadi, prezidentlərin isə vaxtaşırı birbaşa görüşlərinin keçirilməsini, paket və mərhələli həll variantlarının uzlaşdırılmasını və Dağlıq Qarabağın statusu məsələsinin müzakirəsini nəzərdə tuturdu. “Praqa prosesi” əsasən Dağlıq Qarabağın statusunun müzakirə olunması prioritet təşkil edir. “Praqa prosesi” çərçivəsində 2004-2005-ci illər ərazində Azərbaycan və Ermənistan prezidentləri 4 dəfə (Varşava–2004-cü ilin apreli; Astana–2004-cü ilin sentyabrı; Kazan–2005-ci ilin avqustu; Varşava–2005-ci ilin sentyabrı), xarici işlər nazirləri isə 11 dəfə görüşmüşlər. Bu görüşləri təşkil edən ATƏT-in Minsk qrupu həmsədrləri bir neçə dəfə “keçid statusu” deyilən tənzimləmə variantını müzakirə üçün tərəflərə təklif etmişlər. Bu variant konkret olaraq özündə aşağıdakı prinsipləri ehtiva edir:

- “Ermənistan tərəfindən müdafiə edilən Dağlıq Qarabağ qüvvələrinin” bölgə ətrafındakı işğal olunmuş ərazilərin bir hissəsindən çıxarılması;
- Dağlıq Qarabağı geri qaytarmaq üçün Azərbaycanın güc tətbiqindən imtina etməsi;
- beynəlxalq sülhyaratma qüvvələrinin münəqişə zonasına yerləşdirilməsi;
- köçkünlərin öz yerlərinə qayıtması;
- ticarət münasibətlərinin bərpa edilməsi və yolların açılması;
- Dağlıq Qarabağın son statusunun orada yaşayan erməni və azərbaycanlıların iştirakı ilə keçiriləcək referendumla müəyyən edilməsi.

Referendum keçirilənə qədər Dağlıq Qarabağdakı qondarma rejimin “keçid statusu” ilə mövcudluğunu davam etdirməsi və bu statusa beynəlxalq təminatın verilməsi nəzərdə tutulurdu. Minsk qrupu həmsədrlərinin belə təkliflərlə çıxış etmələri yenə də onların ermənipərəst mövqe nümayiş etdirmələrinə dəlalət edirdi.

Minsk qrupu həmsədrlərinin 2006-cı ilin Fevral ayında Fransanın paytaxtı Paris yaxınlığındakı Rambuye qəsridə prezidentlər arasında təşkil etdikləri görüş zamanı R. Koçaryan heç bir səbəb göstərmədən, dövlət başçısına yaraşmayan tərzdə danışıqları yarımçıq tərk etdi. Rambuyədə müzakirə olunan sənəddə Laçın və Kəlbəcər istisna olmaqla Dağlıq Qarabağ ətrafındakı digər ərazilərin boşaldılması, həmin ərazilərə sülhməramlı qüvvələrin yerləşdirilməsi, 15 ildən sonra statusla bağlı referendumun keçirilməsi, bu dövr ərzində isə Dağlıq Qarabağın mübahisəli ərazi olaraq qalması nəzərdə tutulurdu. Ölkəmizin prezidenti cənab İlham Əliyevin kifayət qədər konstruktiv mövqe nümayiş etdirərək, münəqişənin tezliklə aradan qaldırılaraq, bölgədə sülhün və təhlükəsizliyin təmin edilməsinə çalışdığı halda, Ermənistanın sabiq prezidentinin danışıqları səbəb göstərmədən yarımçıq tərk etməsi bir daha sübut etdi ki, erməni tərəfi ümumiyyətlə münəqişənin tənzimlənməsində maraqlı deyil və “status-kvonun” saxlanması ilə işğal etdiyi Dağlıq Qarabağ ərazilərində qeyri-qanuni əməllərini davam etdirmək istəyir. [6, s.45]

Amerikalı həmsədr M. Brayzanın fəal iştirakı ilə hazırlanan və 2006-cı il iyunun 22-də qəbul edilən bəyanat kifayət qədər qərəzli xarakteri ilə seçilirdi. Həmsədrlər bu sənədlə 2001-ci ildən sonra ilk dəfə birgə rəsmi açıqlama ilə çıxış edərək, müzakirəyə təklif etdikləri son variant haqda məlumat verdilər. Bu sənəddə göstərilirdi ki, Azərbaycan və Ermənistan prezidentlərinə “nizamasalmanın təməl prinsipləri” təqdim olunmuşdur. Həmin prinsiplər “Laçın və Kəlbəcərin xüsusi rolu nəzərə alınmaqla Dağlıq Qarabağ ətrafındakı ərazilərdən erməni qoşunlarının çıxarılmasını; Laçın və Kəlbəcərin boşaldılmasının sonraya saxlanılmasını”, gələcəkdə Dağlıq Qarabağın hüququ statusu ilə bağlı referendumun və yaxud səsvermənin keçirilməsini; münəqişə zonasına sülhməramlı qüvvələrin yerləşdirilməsini nəzərdə tuturdu. Təklif olunan bu variant da işğalçı Ermənistanın maraqlarının gerçəkləşməsinə xidmət edirdi.

Qeyd edək ki, fəaliyyətlərində ermənipərəst xəttin aşkar müşahidə edildiyi ATƏT-in Minsk qrupu həmsədrləri bəzən Azərbaycan hakimiyyətinə təzyiqlər etməyə də cəhd göstərirdilər. Lakin, Prezident cənab İlham Əliyevin ölkəmizdə həyata keçirdiyi hərtərəfli, xüsusi ilə də uğurlu iqtisadi islahatlar Azərbaycan diplomatiyasının güclənməsini də şərtləndirmişdir. Məhz bu uğurlu islahat nəticəsində ölkəmiz iqtisadi cəhətdən güclənmiş, Avropa enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasında çəkisi xeyli artmış və beynəlxalq hüququn kifayət qədər ciddi subyektinə çevrilmişdir.

Beləliklə, yuxarıdakı təhlillərimiz qeyd etməyə əsas verir ki, Ermənistan-Azərbaycan, Dağlıq Qarabağ münəqişəsinin tənzimlənməsi prosesində ATƏT-in MQ-nun günümüzə qədər olan fəaliyyəti tam səmərəsiz olmuşdur. MQ tərəfindən irəli sürülən bütün təkliflərdə və səsləndirilən bütün bəyanatlarda ermənipərəst mövqe özünü açıq-aşkar göstərir. Belə qənaətə gəlmək olar ki, ATƏT-in Minsk qrupunun fəaliyyəti münəqişə vəziyyətinin aradan qaldırılmasına deyil, status-kvonun saxlanılmasına yönəldilmişdir.

ƏDƏBİYYAT

1. *Əliyev I.* Yalan tarix - təcavüzə növbəti bəraət cəhdi. Bakı, Nurlan, 2003, 48s.
2. *Həbiboglu V.* Dünya erməni vəhşiliyini ittiham edir. Bakı. Araz, 2006, s. 9.
3. *Ağamir III.* Закулисные игры армянской власти // Зеркало, №63, 8 апреля 2003.
4. *Алиев И.* Лжеистория - очередная попытка оправдать агрессию /И. Алиев. - Б.: Нурлан, 2003.-48 с.
5. *Алиев И.* Нагорный Карабах: История. Факты. События /И. Алиев. - В.: Элм, 1989.-33 с.
6. *Араслы Дж.* Армяно - Азербайджанский конфликт (военный аспект) /Дж. Араслы. - Б.: Эргюн, 1995.- 45 с.

ЭЛЬШАД МИРБАШИР
e.m@bk.ru

В ПРОЦЕССЕ УРЕГУЛИРОВАНИЯ АРМЯНО-АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО, НАГОРНО-КАРАБАХСКОГО КОНФЛИКТА МИНСКОЙ ГРУППЫ ОБСЕ

В процессе урегулирования Армяно-Азербайджанского, Нагорно-Карабахского конфликта принимают участия такие международные организации как ОБСЕ, ООН, ЕС и другие. Кроме этого активное участие принимают также международные региональные организации. Процесс урегулирования конфликта в рамках ОБСЕ берет свое начало с 1992 года. Была создана Минской группы ОБСЕ.

ELSHAD MIRBASHIR
e.m@bk.ru

ACTIVITIES OF THE MINSK GROUP OF OSCE IN THE PROCESS OF REGULATION OF THE ARMENIA-AZERBAIJAN, NAGORNY KARABAKH CONFLICT

Authoritative international organizations and other regional international organizations have taken part as OSCE, UN, pilau, EU in the process of regulation of the Armenia-Azerbaijan, Nagorny Karabakh conflict in different levels in the sort of the 3rd side mostly. International process about to regulation of the conflict ATƏT-in has begun of 1992 in the frame of Mink group from February.

Rəyçi: f.e.n., dosent K. Allahverdiyev, t.e.d. L.L.. Həsənova
Bakı Dövlət Universitetinin Politologiya və sosiologiya kafedrasının 18 sentyabr 2010-cu il tarixli iclasının qərarı ilə çapa məsləhət görülmüşdür (protokol № 01)